

3. Vegbistkaja A. Ponimanie kultur cherez posredstvo kljuchevix slov [Understanding cultures through keywords], M.: Jasiki slavjanskoj kultury, 288 p.
4. Vorkachev S.G. Kulturnij concept i znachenie// Trudy kubanskogo gosudarstvennogo technologicheskogo universiteta [Cultural concept and meaning// Proceedings of the Kuban State Technological University], Krasnodar, pp. 268-276.
5. Vorkachev S.G. Sposobitavitel'naja semantika teleonomnix conceptov "ljubov" i "schastje" (russko-anglijskie paralleli): monografija [Comparative semantics of the teleonomic concepts "love" and "happiness" (Russian-English parallels): Monograph], Volgograd, 164p.
6. Vorobjov V.V. Lingvokulturologija: Monografija [Linguoculturology: Monograph], M., RUDN, 336 p.
7. Krasnyh V.V. Etnopsiholingvistika I lingvokulturologija: kurs lekcij [Ethnopsycholinguistics and linguoculturology: a course of lectures], M., Gnosis, 284 p.
8. Lado R. Lingvistika poverh graniz kultur// Novoje v zarubegnoj lingvistike [Linguistics over the borders of cultures// New in foreign linguistics], M., pp. 32-63.
9. Lihachev D.S. Konceptosfera russkogo jasika// Russkaja slovesnost. Ot teorii slovesnosti k structure texta. Antologija [Conceptosphere of the Russian language// Russian literature. From the theory of literature to the structure of the text. Anthology], M., pp. 280-287.
10. Maslova V.A. Vvedenie v kognitivnuju lingvistiku [Introduction to Cognitive Linguistics: A Study Guide], Nauka, 293 p.
11. Maslova V.A. Vvedenie v lingvokulturologiju [Introduction to cultural linguistics], M., Nasledie, 207 p.
12. Telia V.N. Russkaja fraseologija: Semanticheskij, pragmaticheskij I lingvokulturologicheskij aspekty [Russian Phraseology: Semantic, Pragmatic and Linguistic and Cultural Aspects], M. Jasiki rus. culture, 288p.
13. Frumkina R.M. Conceptualnij analiz s tochki zrenija lingvisty I psihologa// Nauchnotekhnicheskaja informacija [Conceptual analysis from the point of view of a linguist and psychologist // Scientific and technical information], pp. 3-9.
14. Angela Sommer-Bodenburg. Der kleine Vampir [The little Vampire], Rowohlt, Tausend Mai, 128 p.
15. Duden. Das Bedeutungswörterbuch. Wortschatz und Wortbildung [The dictionary of meanings. vocabulary and word formation], Dudenverlag, 1158 p.
16. Duden. Das Wörterbuch der Synonyme [The dictionary of synonyms], Dudenverlag. Berlin, 353 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Руслана Гончарук – старший викладач кафедри практики німецької та французької мов Рівненського державного гуманітарного університету.

Наукові інтереси: історія художнього перекладу в Україні, перекладацька діяльність Лесі Українки.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Ruslana Honcharuk – Senior Lecturer in the Department of Practice of German and French Languages at Rivne State Humanitarian University.

Scientific interests: the story of literary translation in Ukraine, Lesia Ukrainka's translation activities.

УДК 811.111'371'367.683'367.7

DOI: 10.36550/2522-4077-2022-1-202-130-135

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ КОМПЛІМЕНТУ, ПОХВАЛИ І ЛЕСТОЩІВ ВИРАЖЕНИХ ПРЕДИКАТИВНИМИ ПРИКМЕТНИКАМИ

Олександра ДЕЙЧАКІВСЬКА (Львів, Україна)

ORCID:0000-0003-2120-2405

email: deychakivska@gmail.com

ДЕЙЧАКІВСЬКА Олександра. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ КОМПЛІМЕНТУ, ПОХВАЛИ І ЛЕСТОЩІВ ВИРАЖЕНИХ ПРЕДИКАТИВНИМИ ПРИКМЕТНИКАМИ.

У статті розглядається функціонування предикативних прикметників як мовних засобів вираження мовленнєвих актів компліменту, похвали та лестощів. Зроблено спробу розмежування цих

актів у контексті соціального статусу та гендерного чинника. Досліджено синтаксичні особливості вживання прикметників для вираження мовленнєвих актів компліменту, похвали та лестощів.

Ключові слова: предикативний прикметник, експресиви, комплімент, похвала, лестощі.

DEYCHAKIVSKA Oleksandra. DIFFERENTIATION OF THE SPEECH ACTS OF COMPLIMENT, PRAISE AND FLATTERY EXPRESSED BY PREDICATIVE ADJECTIVES.

The article deals with the predicative adjectives within the structure Vcop+Adj as a means of expressing speech acts of compliment, praise and flattery. Along with J. Searle's classification the speech acts of approval are analyzed in light of Brown and Levinson's politeness theory. It has been proved that construction Vcop+Adj as well as a verb in case of expressing praise, compliments and flattery serves as a means of rendering positive evaluation on the side of the speaker including satisfaction, adoration or approval. The illocutionary aims of the speech acts of compliment and praise are to affect the emotional state of the addressee, their inner values and also to induce the listener to perform certain actions. The illocutionary aim of flattery is the insincere praise expressed in order to derive benefit. On the syntactic level to enhance the expressiveness of the compliments and praise predicative adjectives are used with different intensifiers, interjections and interrogative pronouns. In case of flattery the pattern Vcop+ Adj is just one among other numerous structures, flattery containing more words than necessary. In case of expressive speech acts of compliment, praise and flattery of great importance is the status of the speaker and the hearer. Complementing and making flattering remarks usually presupposes the equal status of the addresser and the addressee while praise as a rule comes from the person with the higher status. It has been established that if compared with praise the compliment is of an interactional character while praise is a statement. Compliments concerning appearance are also more often paid to women.

Key words: speech act, expressive speech acts, addresser, addressee, illocutionary aim.

Постановка проблеми. Мовленнєві акти компліменту, похвали та лестощів належать до експресивів, в яких реалізується намір вираження психологічного стану адресата та здійснюється емоційний вплив на нього (Трофимова, 2008: 6). В рамках експресивів вищезазначені мовленнєві акти трактують як оцінювальні, якщо вважати оцінкою судження, яке за бажанням мовця може трансформуватися в оцінювальне висловлювання. (Бигунова, 2015: 31).

Аналіз останніх досліджень. Експресивні мовленнєві акти позитивної оцінки завжди перебували в центрі уваги лінгвістів (Дж. Серль, Д. Вандервекен, П. Браун, С. Левінсон, Є. Вольф, Н. Трофимова), проте серед них комплімент як мовленнєвий акт викликав найбільший інтерес (Дж. Голмс, Н. Норрік, Ю. Микитюк). Відразу ж варто зазначити, що європейські та американські вчені не розглядають похвалу і комплімент як окремі мовленнєві акти, вважаючи будь-яке позитивне висловлювання компліментом. Реалізацію мовленнєвих актів похвали, компліменту та лестощів як тактик різноманітних стратегій вивчає українська дослідниця Н. Бигунова.

Компліменти виражають позитивну оцінку, що загалом відбувається в щоденних розмовах серед комунікантів рівних за статусом, або ж звучить з уст когось, хто є вищим за статусом. Шляхом обміну компліментами створюється атмосфера довіри, коли один із партнерів може бути впевненим в іншому.

Конвенції обміну дають учасникам спілкування схему інтерпретації соціальних позицій, дій та інтенцій. Таким чином поведінка партнерів стає прогнозованою і передбачуваною. Компліменти використовують для того, щоб розпочинати розмову, або ж вирівнювати хід розмови між комунікантами. Найчастіше стимулом для компліменту є внутрішній світ адресата, зовнішність, позитивні риси характеру, професійні або ж високі моральні якості співрозмовника, його досягнення, а також, значно рідше, власність.

В теорії П. Браун і С. Левінсона висловлювання компліменту та похвали розглядається як "позитивна стратегія ввічливості" (Brown P., Levinson S., 2008). На думку авторів цього підходу кожна людина має самоповагу, яка може бути загрожена

або ж яку можна оберігати, тобто в процесі комунікації відбувається певна кооперація партнерів для того, щоб зберегти своє обличчя і обличчя співрозмовника.

Коли йдеться про **похвалу**, то оцінюють заслуги, досягнення, які є результатом зусиль адресата, тобто похвала є близькою до очікуваного результату, натомість комплімент включає ситуативну оцінку (Трофимова, 2008).

У випадку **похвали** також важливими є як статус комунікантів (похвалу зазвичай робить співрозмовник вищий за статусом), так і ступінь перебільшення. Похвалу також характеризують експліцитність та конкретний адресант.

Що ж до **лестоців**, то їх мотивом є досягнення адресантом вигоди. Адресант у цьому випадку не є щирим. Коли адресант лестить співрозмовнику, він намагається видати лестоці за похвалу чи комплімент.

До **невирішених раніше питань** зазначеної проблеми належить питання мовних засобів вираження мовленнєвих актів компліменту, похвали та лестоців. Незважаючи на ряд визначень компліменту чи похвали як мовленнєвих актів, досі відсутній аналіз власне засобів, за допомогою яких вони знаходять своє мовне вираження. Короткий огляд в плані частиномовного характеру подає Н. Трофимова, зазначаючи, що у функції предикативного прикметника для вираження компліменту найчастіше трапляються прикметники “**nice**”, “**good**”, “**beautiful**”, “**pretty**”, “**great**” (Трофимова, 2008:157). Проте реверсний спосіб аналізу “від форми до понятійного наповнення” належним чином не здійснювався.

Мета статті. Метою статті є аналіз прагматичних особливостей предикативних прикметників у рамках структури $V_{cop} + Adj$. Окрім дієслів, які виражають експресивні мовленнєві акти, до засобів вираження належать і предикативні прикметники, прагматичним особливостям яких не приділялося належної уваги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Іntenцією комплімента є намір зробити щось приємне для адресата, заохотити його, виразити свій емоційний стан, що полягає у визнанні характеристик співрозмовника як позитивних, підбадьорити адресата, зберегти його “лице” (Бигунова, 2015:37). Компліменту властива прагматична багатозначність.

До інтенцій, які експліцитно виражає комплімент належать :

а) вияв захоплення :

– *Why are you looking so lovely tonight?* (Maugham, 1985:165);

б) визнання професійних якостей, досягнень:

– *He’s always so much more aware of what he’s doing than you think* (Fowles, 1980:89). В даному випадку мова йде про відомого художника.

в) бажання мовця позитивно вплинути на адресата, підбадьорити його, спонукати продовжувати розпочату справу. Так, намагаючись переконати дружину, що їй слід продовжувати писати оповідання, чоловік робить комплімент стосовно вже написаних робіт. При цьому він намагається не перебільшувати їхніх позитивних сторін, щоб його слова не виглядали як лестоці.

– *I think these are quite good, Brooks says finally. They certainly need a little polishing, and I’m not sure of the plausability of either ending <...> but – yes, they’re definitely worth working on, I’d say* (Laurence, 1995:242).

Ті емоції, що їх відчуває мовець, роблячи комплімент слухачеві, підсилюються за допомогою різних інтенсифікаторів.

– *You look nice today. <...> I mean extra nice* (Ng, 2017:50-51).

В даному висловлюванні юнак хоче підкреслити, що дівчина, яка йому подобається, дуже гарно виглядає на момент, коли їй роблять комплімент.

Ті ж відчуття опановують співрозмовника в момент, коли він висловлює компліменти стосовно людини, в яку закоханий.

– *It (Your hair) looks so shiny...* – *It (your hair) looks very soft* (Desai, 2006:126).

– *Oh, how charmingly you get angry, she said.*

– *I wish I had that faculty* (Hemingway, 1981:27).

В даному випадку, забарвлене легкою іронією захоплення щодо здатності сердитися, підсилюється вживанням вигуків.

У разі висловлення компліменту велике значення має статус слухача і мовця. Комплімент здебільшого висловлює людина вища або рівна за статусом. У такому випадку оцінка компліменту є позитивною. Якщо ж комплімент висловив комунікант нижчий за статусом, реакція може бути неоднозначною. Якщо статус співрозмовників є однаковим, то реакція слухача зазвичай є позитивною, ввічливою, з імпліцитним бажанням зменшити можливе перебільшення.

– *Hulloa, Julia, what's the matter with you tonight? Gosh, you look swell. <...> – Why, you don't look a day more than twenty-five*".

– *With a son of fifteen it's no good pretending I'm so terribly young any more. I'm forty and I don't care who knows it*" (Maugham, 1985:77).

Саме тому, що комплімент висловлює партнер актриси, виконавець головної чоловічої ролі у виставі, де вони разом грають, реакція актриси є цілком позитивною.

Проте реакція є цілком іншою, якщо комплімент висловлює людина, яка за соціальним статусом є нижчою. У наведеній розмові – це масажистка акторки. Реакція актриси є поблажливою, сповненою легкої іронії і загалом засвідчує, що такий комплімент не має для неї великої ваги.

– *When you came in just now, like a whirlwind, she (the masseuse) said, I thought you looked twenty years younger, your eyes were shining something wonderful.*

– *Oh, keep that for Mr. Gosselyn, Miss Philips. <...> I feel like a two-year-old* (Maugham, 1985:77).

Компліменти щодо зовнішності частіше робляться чоловіками на адресу жінок.

– *In my life I have met only two Ilnas, and both of you are very beautiful* (The O. Henry Praise Stories, 2007:165).

Похвалу визначаємо як експресивний мовленнєвий акт позитивної оцінки. Об'єктом похвали можуть бути моральні та інтелектуальні якості, вміння, вчинки, здобутки. Похвала здебільшого спрямована від людини вищої за статусом чи старшої за віком до молодшої чи нижчої за статусом.

– *I hope all this is not shocking you.*

– *I'm delighted you're both so intelligent about him* (Fowles, 1980:91).

В розмові з двома студентками, викладач коледжу, ставши протягом кількох днів мимовільним спостерігачем непростого характеру відомого художника, в домі якого відбуваються події, запевнює їх, що вони поведуться дуже розумно, беручи до уваги богемний спосіб життя, до якого звик митець. Таким чином адресант висловлює свій емоційний стан, який полягає у визнанні дій об'єкта похвали позитивними.

Похвала як і комплімент є **поліінтенційною**. Поряд із бажанням заспокоїти і підбадьорити об'єкта-адресата, зберегти його "обличчя", інтенцією похвали може бути бажання захистити об'єкт похвали від можливих негативних висловлювань з боку адресата. Так, дружина лицаря, який закохався у принцесу іншого королівства, намагається пояснити його вчинки тим, що всі, в тому числі і її чоловік, вважали, що вона померла.

– *My dear, said the lady. He's been quite inconsolable. ... He thinks you're dead, he's been mad with grief.... He was so unhappy* (Fowles, 1980: 154).

Дружина стверджує, що її чоловік є невтішним, він збожеволів з горя. Для характеристики об'єкта похвали вживаються прикметники **inconsolable, mad with grief, unhappy**.

Лестоші. Лестячи співрозмовнику, мовець намагається представити свої слова як похвалу чи комплімент, при цьому він є нещирим, бо намагається одержати вигоду від сказаного. Лестоші є способом маніпуляції та емоційного впливу.

– *You're everything in this world to me. You know that I'm so lonely and your friendship meant a great deal to me. I'm surrounded by hangers-on and parasites and I knew you were **disinterested*** (Theatre, 1979 : 113).

Так, відома актриса, намагаючись зберегти прихильність знайомого, пробує запевнити його, що вона дуже самотня, оскільки люди, які оточують її – це дармоїди та нахлібники, тоді як він – чи не єдина щира і незацікавлена особа. Сама вона насправді дуже добре розуміє, що це не так. Юнак не кохає її. Його приваблює її знаменитість та положення в суспільстві.

Висновки. Аналіз мовленнєвих актів похвали, компліменту та лестощів, вираженого моделлю V_{corp}+Adj, засвідчує їх приналежність до класу експресивів – мовленнєвих актів, що виражають розуміння, співчуття, вибачення і спрямовані на зміну психологічного стану адресата. До найчастотніших прикметників, які є мовним вираженням компліменту, належать прикметники “ **nice**”, “ **kind**”, “ **young**”. Для вираження похвали часто вживаються багатоскладові прикметники, в основному не германського походження. Із погляду теорії ввічливості комплімент та похвала вважаються мовленнєвими актами, що “зберігають обличчя мовця”, тобто належать до стратегії позитивної ввічливості. Лестоші відносимо до стратегій негативної ввічливості, оскільки у випадку цього мовленнєвого акту адресант певною мірою возвеличує адресата.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бигунова Н. А. Одобрение, похвала, комплимент и лесть в теории речевых актов. Записки з романо-германської філології. – Вип. 2(35). – Одеса: Одеський національний університет імені І.І. Мечнікова – 2015. – С.31-40
2. Трофимова Н. А. Экспрессивные речевые акты. Семантический, прагматический, грамматический анализ: Монография. СПб.: Изд-во ВВМ, 2008. 376 с.
3. Brown P., Levinson S. Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge : Cambridge Universit New York: Grove/Atlantic. 2006. 357p.
4. Desi K. The Inheritance of Loss. New York : Grove/Atlantic. 2006. 357p.
5. Fowles J. The Ebony Tower. Eliduc. The Enigma. M.: Progress Publishers. 1980. 246 p.
6. Hemingway E. Fiesta. M.: Miezhdunarodnyie Otnoshenija. 1981. 248 p.
7. Laurence M. The Diviners. Toronto: McClelland@Stewart. 1995. 493p.
8. Maugham S. Theatre. M.: Vyssaja Skola. 1985. 223 p.
9. Ng C. Little Fires Everywhere. New York: Penguin Press. 2017. 338 p.
10. The O'Henry Prize Stories. New York: Anchor Books. 2007. 357 p.
11. Wilde O. Lord Arthur Seville's Crime. Kyiv: Znannia. 2017. 222 p.

REFERENCES

1. Bigunova N.A.(2015) Odobrenye, pokhvala, compliment i lest v teorii rechevykh actov [Approval, Praise, Compliment and Flattery in Speech Act Theory]. Zapysky z romano-hermanskoji philolohiji. Odessa: Odeskyi Natsionalnyi Universytet imeni I.I. Mechnikova. Vol.2(35).Pp.31-40.
2. Trofimova N.A. (2008) Expresivnye rechevye акты. Semanticheskii, pragmaticheskii, gramaticheskii analiz [Expressive speech acts. Semantic, pragmatic , grammar analysis] : monografiya – SPb: Izd-vo VVM – 376p.
3. Brown P., Levinson S. (2008) Politeness: Some Universals in Language usage. Cambridge: Cambridge University press, 347p.
4. Desai K. The Inheritance of Loss. New York: Grove/Atlantic. 2006. 357 p.
5. Fowles J. The Ebony Tower. Eliduc. The Enigma. M.: Progress Publishers. 1980. 246 p.
6. Hemingway E. Fiesta. M.: Miezhdunarodnyie Otnoshenija. 1981. 248 p.

7. Laurence M. The Diviners. Toronto: McClelland@Stewart. 1995. 493p. 8.
8. Maugham S. Theatre. M.: Vyssaja Skola. 1985. 223 p.
9. Ng C. Little Fires Everywhere. New York: Penguin Press, 2017. 338 p.
10. The O'Henry Prize Stories. New York. Anchor Books. 2007. 357p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Олександра Дейчаківська – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології Львівського національного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: історія англійської мови, теоретична граматики, проблеми перекладу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Oleksandra Deychakivska – Candidate of Science, Associate Professor, Associate Professor of the English Department at the Ivan Franko Lviv National University.

Scientific interests: history of English, theoretical English Grammar.

УДК 811.111'42'373

DOI: 10.36550/2522-4077-2022-1-202-135-139

МАРКЕРИ РАСОВОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ В АНГЛОМОВНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ РІШЕННЯ

Анна ЗІНЧЕНКО (Суми, Україна)

ORCID: 0000-0002-5672-2331

e-mail: annascent@gmail.com

Марія РУДЕНКО (Суми, Україна)

ORCID: 0000-0002-2626-312X

e-mail: m.rudenko2906@gmail.com

ЗІНЧЕНКО Анна, РУДЕНКО Марія. МАРКЕРИ РАСОВОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ В АНГЛОМОВНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ РІШЕННЯ.

У статті розглянута проблема перекладу маркерів расової приналежності, які використовуються у англійськомовних публіцистичних текстах. Приділена додаткова увага статусу публіцистичного перекладу як самостійного; побіжно оглянуто вимогу толерантності в ньому. Розглянуті конкретні випадки перекладу з використанням перекладацького аналізу для визначення ефективних прийомів відтворення, за яких ужитий перекладацький еквівалент буде адекватним і політкоректним. Запропоновано алгоритм перекладацьких дій для складних випадків публіцистичних маркерів расової приналежності.

Ключові слова: маркер расової приналежності, публіцистика, переклад, толерантність, політкоректність, перекладацький прийом.

ZINCHENKO Anna, RUDENKO Maria. MARKERS OF RACIAL IDENTIFICATION IN ENGLISH PUBLICISTICS: TRANSLATION SOLUTIONS.

The article considers the translational aspects of racial identifiers into Ukrainian and determined the most efficient ways of translation according to the unique characteristics of publicistic contexts analyzed. The efficient translational solutions for conforming political correctness and tolerance while translating racial markers were suggested. The paper considers the publicistic translation as a separate type of translation, regarding its goals, functions and terminology spheres. It is stated that the language of journalism is gradually getting rid of racial bias, setting specific policies and standards for translation as well. Studying the translation aspect of racial identifiers vocabulary based on fragments of English-language journalistic discourse allowed us to state the peculiarities of the translation of journalism in general and markers of ethnicity in particular. The article gives empirical examples of racial markers translations, revealing successful solutions that contribute to maintaining pragmatism and political correctness. It was stated, that a translator should closely observe the equivalents range in the Ukrainian language in order to choose the most conforming. The cases analysis showed, that one-lexeme markers could be translated the easiest, however, they are comparatively more racially biased. However, two- and more component structures of racial markers, though, state the most difficulty for translation due to the extent of lexemes included, obtain better